

مبانی استدلال

دیوید ا. کانوی، رانلد مانسون

ترجمه تورج قانونی

از برادرم آقای ایرج قانونی به پاس مقابله متن ترجمه با متن اصلی، و همسرم خانم مهناز مسمی پرست بابت تایپ اولیه متن و همراهی‌هایش، نهایت قدردانی را دارم. این ترجمه را به ارواح پاک مادرم فروزنده و تنها خواهرم شیوا و سه فرزند خردسالش که در زلزله منجیل به عالم دیگر پرواز کردند، تقدیم می‌کنم.

۴

سرشناسه: کانوی، دیوید، ۱۹۴۷ - م.

Conway, David

هنوان و نام پدیدآور: مبانی استدلال / دیوید ا. کانوی، رانلد مانسون؛ ترجمه

تورج قانونی

مشخصات نشر: تهران: ففئوس، ۱۳۹۱

مشخصات ظاهری: ۳۲۳ ص: نمودار

شابک: ۷-۰۰۲-۲۷۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

یادداشت: عنوان اصلی: C. The elements of reasoning. 2nd. ed.

1997.

یادداشت: نمایه

موضوع: استدلال

شناسه افزوده: مانسون، رونالد، ۱۹۳۹ - م.

شناسه افزوده: Munson, Ronald

شناسه افزوده: قانونی، تورج، ۱۳۴۱ - مترجم

رده‌بندی گنگره: ۱۳۹۱ م۲/ک۱ BC۱۷۷

رده‌بندی دبویی: ۱۶۰

شماره کتاب‌شناسی ملی: ۲۸۷۰۵۶

این کتاب ترجمه‌ای است از

The Elements of Reasoning

David A. Conway, Ronald Munson

Wadsworth Publishing Company, 1997

انتشارات ققنوس

تهران، خیابان انقلاب، خیابان شهدای زاندارمری،

شماره ۱۰۷، تلفن ۴۰۴۰۸۶۴۰

* * *

دیوید ا. کانوی، رانلد مانسون

مبانی استدلال

ترجمه تورج قانونی

چاپ اول

۱۶۵۰ نسخه

۱۳۹۱

چاپ شمشاد

حق چاپ محفوظ است

شابک: ۷ - ۰۰۲ - ۲۷۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

ISBN: 978 - 600 - 278 - 002 - 7

www.qoqnoos.ir

Printed in Iran

۱۲۰۰۰ تومان

فهرست

۹	 مقدمه
۱۳	 قدرتدانی
۱۵	 جهت‌گیری
۱۶	 مفروضات اساسی
۱۶	 ساختار کتاب
۱۸	 شیوه استفاده از این کتاب
۱۹	 ۱. تشخیص استدلال‌ها
۱۹	 استدلال چیست؟
۲۱	 سه ملاحظه کلی
۲۳	 تشخیص استدلال‌ها
۲۸	 نتایج چندگانه و استدلال‌های مرکب
۳۲	 تمرین‌ها
۳۹	 ۲. تحلیل استدلال‌ها
۳۹	 نمایش ساختار استدلال‌ها
۳۹	 استدلال‌های ساده: شکل متعارف

۴۳	راهبردهای تحلیل
۴۹	دو مشکل خاص
۵۲	تحلیل استدلال مرکب: یک مثال
۵۵	تمرین‌ها
۶۵	۲. ارزیابی استدلال‌ها
۶۶	استدلال‌های قیاسی
۷۳	تمرین‌ها
۷۷	استدلال‌های غیرقیاسی
۸۶	استدلال‌های مرکب
۹۰	ارزیابی کلی استدلال
۹۲	تمرین‌ها
۱۰۱	۴. برخی صورت‌های استدلالی معتبر
۱۰۲	صورت جمله‌ای
۱۰۶	تمرین‌ها
۱۰۷	صورت‌های استدلالی معتبر
۱۱۲	دو صورت استدلالی نامعتبر
۱۱۴	تمرین‌ها
۱۱۶	نشان دادن اعتبار استدلال‌های مرکب
۱۱۹	تمرین‌ها
۱۲۱	شرطی‌ها
۱۲۴	صورت‌های هم‌ارز
۱۲۸	به کار بردن قواعد استنتاج و هم‌ارزی
۱۳۰	تمرین‌ها

۵. صورت‌های استدلالی معتبرتر: استدلال‌های حملی و	
نمودارهای ون.....	۱۳۵
گزاره‌های حملی.....	۱۳۵
تمرین‌ها.....	۱۴۳
قیاس‌های حملی.....	۱۴۴
تمرین‌ها.....	۱۵۲
۶. تحلیل علی.....	۱۵۵
روابط علی بنیادی.....	۱۵۶
تعیین عوامل به منزله علل.....	۱۶۳
تبیین‌های علی.....	۱۶۵
آزمودن ادعاهای علی.....	۱۶۸
تمرین‌ها.....	۱۷۷
۷. استدلال از راه تمثیل و مدل‌ها.....	۱۸۳
استدلال‌های تمثیلی.....	۱۸۳
مدل‌ها.....	۱۸۸
ارزیابی استدلال‌های تمثیلی.....	۱۹۱
تمرین‌ها.....	۱۹۵
۸. خطاهای استدلال: مغالطات.....	۲۰۱
مغالطات در پشتیبانی از یک ادعا.....	۲۰۲
تمرین‌ها.....	۲۱۰
تمرین‌ها.....	۲۱۸
مغالطات نقد و پاسخ.....	۲۲۰
تمرین‌ها.....	۲۲۸

۲۳۹	۹. باورهای معقول
۲۴۰	ادعاهای درست فرض شده و باورهای پذیرفته شده
۲۵۴	ادعاهای جدید، باورهای پیش زمینه‌ای، عقلانیت
۲۵۹	تمرین‌ها
۲۶۵	۱۰. تعریف
۲۶۵	تعریف تعریف
۲۶۶	دو نوع تعریف
۲۷۲	روش‌های تعریف
۲۷۷	ضوابط تعریف
۲۸۰	تمرین‌ها
۲۸۵	۱۱. ابهام و ابهام
۲۸۵	ابهام
۲۹۴	ابهام
۲۹۹	تمرین‌ها
۳۰۷	تمرین‌ها
۳۰۷	بعضی از پاسخ‌ها، توصیه‌ها و اظهارنظرها
۳۴۱	نمایه

مقدمه

ما کتاب مبانی استدلال را (که به اختصار آن را مبانی می‌نامیم) نوشتیم زیرا نیاز به آن را احساس کردیم و اعتقاد داشتیم که دیگران نیز چنین نیازی را حس می‌کنند. اگرچه متون بسیار فصیح و عالی در خصوص منطق غیرصوری و خطابه موجود است، اما غرض آن‌ها این است که بیش‌تر برهانی باشند تا مطلقاً ضروری. ما کتابی می‌خواستیم که همان کاری را با منطق غیرصوری بکند که مبانی سبک نگارش^۱ اثر وایت^۲ و استرانک^۳ با نگارش زبان انگلیسی کردند. یعنی کتابی می‌خواستیم که مفاهیم اساسی استدلال و تحلیل انتقادی را به نحو مختصر و روشن ارائه دهد و، در عین حال، واضح و دقیق باشد.

کتاب مبانی استدلال چنین کتابی است و کتاب دیگری مثل آن نیست. این کار سخت‌تر از آنچه انتظارش را داشتیم از کار درآمد، کار وایت و استرانک بیش‌تر منبع الهام بودند تا نوعی الگو. جملات برای مردم مانوس‌تر از استدلال‌هاست و به کار بستن قواعد کاربرد دقیق‌تر و ساده‌تر از به کار بردن قواعد ارزیابی است. بنابراین، می‌باید بیش از اسلاف خود [مطالب را] توضیح بدهیم.

علی‌رغم چنین مشکلاتی، معتقدیم کتاب مبانی در بیان روشن و مختصر

این اصول، روش‌ها و مفاهیم مهم به جهت هدایت استدلال‌های ما و تحلیل استدلال‌های دیگران مفید است. مباحث مربوط به چنین موضوعات اساسی در مقام تشخیص و ارزیابی استدلال‌ها، آزمودن ادعاهای علی، کشف و حل ابهام و ابهام و صورت‌بندی تعریف‌های قابل قبول، خطوط کلی سستی را دنبال می‌کند و بر روی علائق عملی متمرکز شده است. ما قصد نداریم ایده‌های جدیدی ارائه دهیم، بلکه می‌خواهیم نشان دهیم که چگونه طرح‌های سستی می‌توانند مهم باشند. همان‌طور که در فصل جهت‌گیری می‌گوییم، آنچه در این کتاب جدید است، قلیل است و آنچه مفید است بسیار.

ویراست حاضر کتاب مبانی شامل تعداد زیادی تغییرات جزئی و دو تغییر عمده نسبت به ویراست اول است. یک تغییر عمده، افزودن فصلی در خصوص کاربرد نمودارهای ون برای ارزیابی اعتبار استدلال حملی است. ویراست اول فقط روش غیرصوری و کلی «آزمایش اندیشه» (فصل سوم) را برای ارزیابی چنین استدلالی ارائه داده بود. اهمیت استدلال‌های حملی در تفکر روزمره به قدر کافی بیان دقیق‌تر روش ارزشی نمودارهای ون را توجیه می‌کند.

بازنگری عمده دیگر این است که تعداد تمرینات سه یا چهار برابر افزایش یافته است. از آن‌جا که خود متن همچنان مجمل باقی می‌ماند، آسیمی به خصوصیت «راهنما» بودن مبانی وارد نمی‌شود، اما حال با افزوده شدن این تمرینات برای استفاده به عنوان منبعی منحصر به فرد در معرض منطق غیرصوری یا تفکر انتقادی مناسب است. ذیلاً در این باره بیشتر سخن می‌گوییم.

چه بسا برخی آموزگاران دریافته باشند که ما هیچ فرقی بین استدلال‌های

«پیوسته»^۱ و «همگرا»^۲ نمی‌گذاریم. این امر نه از سر سهو است و نه کوششی برای ایجاز. بلکه، به نظر ما هیچ یک از قرائت‌های فراوان این تمایز مفروض کاربرد تربیتی و مفهومی واقعی زیادی ندارند. (نگاه کنید به

David A. Conway, "On the Distinction between Convergent and Linked Arguments." *Informed Logic* XIII. 3 [Fall 1991]: 145-158.)

با این حال، هیچ امر ناسازگار با چنین تمایز، که آموزگاری بخواهد بیان کند، در این کتاب وجود ندارد.

مبانی را می‌توان به چند روش مورد استفاده قرار داد. روش اول آن است که به طور پیوسته از اول تا آخر خوانده شود؛ این روش برای خواننده‌ای مناسب است که تمایل دارد با ابزار استاندارد و کارکردهای منطق عملی آشنا شود. دیگر این که، فصل‌های مبانی به نحوی نوشته شده‌اند که به تنهایی استقلال داشته باشند تا بتوان از آن به منزله مرجعی برای اطلاع از موضوعات خاص استفاده کرد.

مع‌هذا، این کتاب خواندنی است و طوری نوشته شده که همگان آن را بفهمند بی‌آن‌که نیاز به معرفت قبلی از فلسفه، منطق یا موضوعات خاص دیگر داشته باشند. ویژگی غیر فنی و اختصارش، کتاب را برای استفاده در دروس گوناگون رشته‌های متفاوت مناسب می‌سازد.

یقیناً مبانی را می‌توان همچون منبعی جنبی در هر رشته‌ای از فلسفه مورد استفاده قرار داد. برای مثال، هر مدخل مقدماتی فلسفه می‌تواند شامل بخش منطقی باشد و صراحتاً عنوان موجود در مبانی را در برگیرد. در مقابل، دروسی در اخلاق، فلسفه دین، مابعدالطبیعه یا فلسفه علم به راحتی می‌تواند مبانی را پس‌زمینه مطالعه یا اثری مرجع در نظر گیرد.

در این باره در پیشگفتار چاپ اول بیان داشتیم: «از مبانی می‌توان به منزله

منبعی مقدماتی [در منطق] نیز استفاده کرد. بسیاری از کتاب‌های مفصل‌تر منطق پر محتوای از مبانی نیستند، و تمرین‌های دورهٔ درسی‌ای که برای ارتقای مهارت‌های تحلیلی تعیین شده‌اند دشوارند. بنابراین، آموزگاری که می‌خواهد تمرینات بیش‌تری تدارک ببیند می‌تواند از کتاب مبانی استفاده کند تا درس بسیار خوبی را در تفکر انتقادی ارائه دهد.»

حال با توجه به تعداد تمرینات گنجانده شده در این کتاب دیگر لازم نیست که آموزگار تمرینات بیش‌تری تهیه کند تا مطالب کافی برای تمام یک دورهٔ درسی منطق مقدماتی یا تفکر انتقادی ارائه دهد. (در واقع یکی از نویسندگان کتاب حاضر، یعنی دیوید ا. کانوی،^۱ به دفعات درسی مقدماتی در منطق یا تفکر انتقادی ارائه داده است که در آن از متن چاپ اول مبانی و جزواتی تقریباً با همین تعداد تمرینات اضافی که در کتاب حاضر نیز آمده است، همراه با شش یا هفت کویز و در امتحان بهره برده است. او با توجه به وقت زیادی که برای بحث در نظر می‌گیرد هرگز موفق نشده است کل ده فصل چاپ اول مبانی را درس دهد. بنابراین،) بدون تردید به مواد بیش‌تری احتیاج نیست.) از طرف دیگر، اگر مبانی منبعی منحصربه‌فرد در هر دورهٔ درسی نیست، اصلاً لازم نیست همهٔ تمرین‌های ارائه‌شده را در نظر بگیریم یا در بارهٔ تمام آن‌ها بحث کنیم.

همچنین می‌توان از مبانی در زمینه‌هایی غیر از فلسفه و استدلال انتقادی استفاده کرد. از این کتاب می‌توان به منزلهٔ منبعی تکمیلی در رشته‌های متنوع علوم اجتماعی بهره برد. برای مثال، سیاست، تاریخ، جامعه‌شناسی، روان‌شناسی و انسان‌شناسی اغلب دروسی ارائه می‌دهند که شیوه‌های پژوهش را در ارتباط با اصول کلی استدلال بررسی می‌کنند. از آن‌جا که مبانی این اصول را به‌طور مختصر مطرح و از مثال‌های زیادی در علوم اجتماعی استفاده می‌کند،

بی‌گمان با چنین دروسی تطبیق می‌کند. علاوه بر این، دروس علوم اجتماعی با نظریه سروکار دارد و نظام‌ها ممکن است مبانی را ضمیمه‌ای مفید بیابند.

نگارش انگلیسی، خواه در دوره ابتدایی خواه پیشرفته، زمینه دیگری است که می‌توان در آن مبانی را به کار گرفت. مهارت‌های نوشتن و فکر کردن جدا از هم نیستند و مبانی می‌تواند نقش ارزشمندی در هر درس نگارشی که هدفش چیزی بیش از تمرین است داشته باشد. مبانی نه فقط اطلاعاتی در باره موضوعاتی مثل تعریف، ابهام و مغالطات ارائه می‌دهد، بلکه واژگانی به دست می‌دهد تا در باره تحلیل و امتناع عقلی صحبت کنیم. مبانی جایگاهی واضح در دروسی دارد که نگارش اقناعی^۱ را آموزش می‌دهد.

خلاصه آن‌که، موجد بودن کتاب و سودمندی کلی اصولش کمکی به آموزگاران در انواع دروس و رشته‌هاست. وضوح و صحت مبانی آن را حتی برای اقسام متنوع‌تری از دانشجویان مفید می‌سازد.

در سراسر کتاب، سعی کرده‌ایم هر بحث را واضح و دقیق مطرح کنیم. سپاسگزار خوانندگانی خواهیم بود که ما را از هر خطا و خلط یا عدم وضوحی که ممکن است بر جای مانده باشد مطلع سازند. همچنین از هر پیشنهادی که بتوان در جهت بهبود کتاب به کار بست، به طوری که بتوانیم حداکثر استفاده را در چاپ بعدی بکنیم، سپاسگزار می‌شویم.

قدردانی

مایلیم از مشارکت منتقدان ذیل سپاسگزاری کنیم: دین ک. چترجی^۲ از دانشگاه آتا، پل گرگوری^۳ از دانشگاه ایلینویز در شیکاگو، والتر اچ. اوبرنت^۴ از دانشگاه جورجیا و کرک ولف^۵ از انجمن کالج پورتلند.

1. persuasive

2. Deen K. Chatterjee

3. Paul Gregory

4. Walter H. O'Brian

5. Kirke Wolfe